

## Umphang Model

พัสดราภรณ์ แยมแมน  
ศูนย์อนามัยที่ 2 พิษณุโลก กรมอนามัย

เนื่องจากในปี 2560 มีมารดาตายในเขตสุขภาพที่ 2 จำนวน 8 คน จังหวัดที่พบการตายมากที่สุดคือ จังหวัดตากจำนวน 5 รายเกิดขึ้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก เนื่องจากชุมชนอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร เป็นพื้นที่สูง ยากลำบากในการเดินทาง การสื่อสาร มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่หนาแน่น จากข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ( 2555-2560 ) ไม่พบมารดาตายในอำเภออุ้มผางซึ่งเป็นพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของจังหวัดตากจึงนับเป็นตัวอย่างที่ดี ที่ควรถอดบทเรียนเพื่อให้ได้ชุดความรู้แนวปฏิบัติที่ดีในการลดมารดาตายคลอดที่บ้านนำความรู้ที่ได้ไปสู่การแก้ไขปัญหาการตาย

กระบวนการสร้าง KM/Innovation

ใช้วิธีการของการจัดการความรู้ (Knowledge Method) ทำการถอดบทเรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ทีมงานถอดบทเรียนดำเนินการสกัดความรู้จากการสัมภาษณ์และเรื่องเล่าเร้าพลัง มีผู้เกี่ยวข้องคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูตชด ครูกศน ผู้นำชุมชน ผดุงครรภ์โบราณและหญิงตั้งครรภ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อการคลอดที่ปลอดภัยและการคลอดที่บ้าน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้หลักบริหารจัดการและคุณภาพบริการ 3 Delay ของ Thaddeus S. และ Maine D เป็นกรอบในการอธิบายวิถีปฏิบัติและการขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการลดมารดาตายคลอดอำเภออุ้มผาง

ผลสำเร็จของ KM/Innovation ประเมินผล/คุณค่าของ KM/Innovation

ได้ชุดความรู้แนวปฏิบัติที่ดีในการลดมารดาตายคลอดที่บ้านซึ่งเป็นระบบการจัดการใหม่ที่ใช้บริบทในพื้นที่ในการกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยสำคัญจาก

- การบริหารจัดการของผู้บริหาร ที่ออกแบบกระบวนการบริหารงาน บริหารทรัพยากร ตามบริบทที่เป็นจริง

- การลงทุน ในอาคารสถานที่ พัฒนาบุคลากร ยาและเวชภัณฑ์ พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง
- การบริหารการสื่อสาร ใช้ระบบสื่อสารดาวเทียมเป็นจุดเชื่อมต่อ ใช้ line group
- วัฒนธรรมการทำงาน โดยยึดผู้รับบริการเป็นสำคัญ โรงพยาบาลอุ้มผางเป็นที่เลี้ยงให้สถานบริการสาธารณสุข

- การพัฒนาทักษะและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ในทุกระดับ
- มีการใช้สุซศาลาเป็นกลไกการเชื่อมโยงงานสาธารณสุข จำนวนสุซศาลาครอบคลุมพื้นที่
- ระบบการส่งต่อ ที่เข้าถึง เชื่อมโยง รวดเร็ว ตั้งแต่ระดับโรงพยาบาลจนถึงหมู่บ้าน มีการรับส่งทางเครื่องบิน

- เน้นงานออกชุมชนมากกว่าการตั้งรับในโรงพยาบาล มีหน่วยตรวจครรภ์เคลื่อนที่ สร้างแรงจูงใจผดุงครรภ์
- ระบบกำกับติดตามที่เข้มข้นหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงทุกระดับในพื้นที่
- การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับ อปท ครูตชด ครูกศน ดูแลสุขภาพประชาชนใน

แนวทางการขยายผลหรือพัฒนาต่อยอด

ได้มีการขยายผลชุดความรู้ในการลดมารดาตายคลอดที่บ้านให้กับอำเภอที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของจังหวัดตากซึ่งมีบริบทพื้นที่คล้ายกัน คือ อำเภอพบพระ อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด ซึ่งได้นำแนวปฏิบัติของอำเภออุ้มผางมาปรับใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนเองหลังจากดำเนินการแล้วจะได้มีการสรุปผลถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาชุดความรู้นำไปใช้ในพื้นที่พิเศษของประเทศไทยเพื่อลดปัญหาการตายของมารดา